

**Lasten kerronnan dokumentoiminen ja dokumenttien
hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa**

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosionomikoulutus

kevät 2022

Niina Pohjalainen

Sosionomikoulutus

Tiivistelmä

Tekijä Niina Pohjalainen

Vuosi 2022

Työn nimi Lasten kerronnan dokumentoiminen ja dokumenttien hyödyntäminen
varhaiskasvatuksessa

Ohjaaja Mari Korhonen

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten lasten kerrontaa dokumentoidaan ja dokumentteja hyödynnetään varhaiskasvatuksen pedagogiikassa. Tietoperustassa tarkasteltiin varhaiskasvatuksen teoriaa, muun muassa varhaiskasvatussuunnitelman kolmea tasoa, huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä, pedagogista dokumentointia ja lasten kerrontaa.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineisto hankittiin sähköisellä Microsoft Forms -kyselyllä. Työn tilaajana toimi kaakkoissuomalainen päiväkotitoiminta. Kysely lähetettiin päiväkodin johtajalle, joka toimitti sen eteenpäin seitsemälle tiimille. Vastauksia kyselyyn saatiin neljä kappaletta. Kyselyn avulla saatua aineistoa analysoitiin teemoittelemalla sitä tutkimuskysymyksittäin.

Tuloksissa selvisi, että lasten kerrontaa kerättiin haastattelemalla ja havainnoimalla lapsia sekä keskustelemalla heidän kanssaan. Kerättyä kerrontaa tallennettiin kirjaamalla, videoimalla ja äänittämällä. Lasten kerronnasta tehtyjä dokumentteja hyödynnettiin monipuolisesti toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa, lasten varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa ja yhteistyössä huoltajien kanssa.

Johtopäätöksenä todetaan, että lasten kerrontaa dokumentoitiin eniten hyvin perinteisillä keinoilla, kirjaamalla lapsista tehtyjä havaintoja ja haastattelemalla lapsia. Dokumentteja myös hyödynnettiin varhaiskasvatuksen kannalta olennaisissa asioissa, kuten huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä ja toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa.

Avainsanat Lasten kerronta, pedagoginen dokumentointi, varhaiskasvatus
Sivut 35 sivua ja liitteitä 4 sivua

The aim of the thesis was to find out how children`s narratives are documented and how these documents are utilized in early childhood pedagogy. The theoretical background of the thesis consists of the theory of early childhood education, among other things the three levels of early childhood education plans, the cooperation with guardians, pedagogical documentation, and children`s narratives.

The thesis was implemented as a qualitative study. The material was obtained through an electronic Microsoft Forms inquiry. The thesis was commissioned by a day-care centre in south-eastern Finland. The inquiry was sent to the manager of the day-care centre and she forwarded it to the seven teams in the day-care centre. Four answers were received. The received data were analyzed by thematizing.

According to the results, children`s narratives were collected by interviewing and observing children and by discussing with them. The collected narratives were saved by writing them down, or by video or audio recording. These documents were utilized in many ways: in the planning and evaluation of activities, in children`s early childhood education plan discussions and in the cooperation with the guardians.

In conclusion, it was found that children`s narratives were mostly documented by very traditional means, by writing down observations from children and by interviewing them. Documents were utilized in matters relevant to early childhood education such as cooperation with guardians and planning and evaluation of activities.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Varhaiskasvatus Suomessa	2
2.1	Varhaiskasvatussuunnitelman kolme tasoa	2
2.2	Varhaiskasvatuksen pedagogiikka	4
2.3	Lasten toimijuus ja osallisuus varhaiskasvatuksessa	4
2.4	Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö	5
3	Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa	6
3.1	Mitä on pedagoginen dokumentointi?	6
3.2	Pedagogisen dokumentoinnin prosessi	7
4	Lasten kerronta	8
4.1	Lasten kerrontataitojen kehitys	10
4.2	Lasten puheen ja vuorovaikutuksen kehitys	11
5	Aikaisemmat tutkimukset	13
6	Tutkimuksen toteutus	15
6.1	Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset	15
6.2	Opinnäytetyön työelämäyhteys	16
6.3	Laadullinen tutkimus	16
6.4	Aineiston hankinta sähköisen kyselyn avulla	17
6.5	Aineiston analyysi aineistolähtöisen sisällönanalyysin ja teemoittelun avulla	19
6.6	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	21
7	Tutkimuksen tulokset	22
7.1	Lasten kerronnan dokumentoiminen	23
7.1.1	Kerronnan kerääminen	23
7.1.2	Kerronnan tallentaminen	25
7.2	Lasten kerronnasta saatujen dokumenttien hyödyntäminen	26
7.2.1	Toiminnan suunnittelu	26
7.2.2	Lasten varhaiskasvatussuunnitelmat	27
7.2.3	Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö	28
7.2.4	Toiminnan arviointi	28

8	Johtopäätökset	29
8.1	Lasten kerronnan dokumentointi	30
8.2	Lasten kerronnasta tehtyjen dokumenttien hyödyntäminen varhaiskasvatuksen pedagogiikassa.....	30
9	Pohdinta	32
	Lähteet.....	34

Liitteet

Liite 1	Kyselyn saatekirje
Liite 2	Kyselylomake
Liite 3	Aineistonhallintasuunnitelma

1 Johdanto

Lasten kanssa on ihana käydä keskusteluja ja jutella vaikkapa menneestä tai tulevasta viikonlopusta.

Varhaiskasvatuksessa lasten kanssa keskustellaan esimerkiksi menneestä viikonlopusta, eilisestä aurinkoisesta päivästä tai siitä minkä värinen polkupyörä kenelläkin on. Lapsia haastatellaan ja heidän leikkejään havainnoidaan. Tämä kaikki on lasten kerrontaa ja se kertoo valtavasti lapsesta, hänen mielenkiinnon kohteistaan ja kehityksestään. Lasten kerronta ei ole vain puhetta ja lapsen kanssa käytyjä keskusteluja, vaan se on myös eleitä ja ilmeitä, piirustuksia ja tarinoita sekä leikkiä. Jo ihan pienten lasten kohdalla on nähtävissä kerrontaa, he eivät tuota sitä puhuen vaan toimien (Roos, 2016, ss. 41–42).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa pedagoginen dokumentointi määritellään keskeiseksi työmenetelmäksi varhaiskasvatuksessa. Sen avulla tehdään pedagogisen toiminnan suunnittelua, toteutusta ja arviointia. Pedagoginen dokumentointi tuottaa varhaiskasvattajille tietoa lapsista, lasten mielenkiinnon kohteista, vahvuuksista ja lapsiryhmän toiminnasta. Tätä tietoa hyödynnetään myös yhteistyössä huoltajien kanssa. Pedagoginen dokumentointi ei ole vain tiedon tallentamista vaan se on monipuolinen prosessi, joka sisältää havainnointia, dokumentointia ja näiden vuoropuhelua pedagogisen toiminnan kanssa. (Opetushallitus, 2018, s. 37)

Tämän laadullisen opinnäytetyön idea lähti opinnäytetyöntekijän omasta kiinnostuksesta lasten kerrontaa kohtaan. Opinnäytetyön idea tarkentui tilaajana toimivan, kaakkoissuomalaisen päiväkodin tarpeiden mukaan, opinnäytetyöprosessin edetessä. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ovat:

- Miten lasten kerrontaa dokumentoidaan varhaiskasvatuksessa?
- Miten lasten kerronnasta tehtyjä dokumentteja hyödynnetään varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa?

Opinnäytetyön tietoperustassa esitellään pedagogista dokumentointia ja lasten kerrontaa aikaisempien tutkimusten ja kirjallisuuden pohjalta. Näiden lisäksi esitellään varhaiskasvatuksen teoriaa, muun muassa varhaiskasvatussuunnitelman kolmea tasoa, varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa ja huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä.

2 Varhaiskasvatus Suomessa

Varhaiskasvatus on 0–6-vuotiaan lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus, jossa painottuu vahvasti pedagogiikka. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa ja sitä ohjaa varhaiskasvatustalaki. Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatus. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018 § 1, § 2). Tässä opinnäytetyössä keskitytään päiväkodissa tapahtuvaan varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvatus toimii Suomessa tärkeänä osana lasten kasvatusta ja opetusta. Yhdessä esiopetuksen ja perusopetuksen kanssa se on keskeinen osa lapsen oppimista.

Varhaiskasvatuksen asiakkaina ovat paitsi lapset, myös heidän huoltajansa. Jokaisella lapsella on omanlaisensa tausta, kun he varhaiskasvatukseen saapuvat. Perheet ovat erilaisia ja kaikilla perheillä on omanlaiset toimintatavat. Varhaiskasvattajan on tärkeää luoda hyvä luottamussuhde sekä lapseen, että huoltajiin. (Opetushallitus, 2018, ss. 19–20)

Varhaiskasvatussuunnitelmien avulla ohjataan varhaiskasvatustoimintaa, seuraavassa alaluvussa keskitytään varhaiskasvatussuunnitelman kolmeen tasoon. Lisäksi tässä luvussa avataan varhaiskasvatuksen pedagogiikan ja lasten toimijuuden ja osallisuuden käsitteitä. Myös huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä avaan omassa alaluvussaan.

2.1 Varhaiskasvatussuunnitelman kolme tasoa

Varhaiskasvatussuunnitelmalla on kolme tasoa. Valtakunnalliset

varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat kaikkea varhaiskasvatustoimintaa.

Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat tehdään tämän pohjalta. Jokainen kaupunki ja kunta on velvoitettu tekemään paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman, jonka tarkoituksena on

ohjata ja tukea varhaiskasvatuksen järjestämistä. Näiden lisäksi jokaiselle lapselle laaditaan oma yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma. (Ahonen, 2017, ss. 14–21)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteita ohjaa varhaiskasvatustalaki.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat varhaiskasvatusta, sen suunnittelua, toteutusta, arviointia ja kehittämistä. Siinä määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen perusasioista, kuten sen toteuttamisen tavoitteista ja sisällöistä.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on velvoittava asiakirja ja sen tarkoituksena on luoda kaikille lapsille yhtäläinen oikeus tasavertaiseen varhaiskasvatukseen. (Opetushallitus, 2018, ss. 7–8)

Varhaiskasvatuksen järjestäjien, kuten kuntien, pitää laatia omat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Myös paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat velvoittavia ja niitä pitää arvioida ja kehittää. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman on tarkoitus tukea ja ohjata varhaiskasvatustoimintaa paikallisesti. Siinä otetaan huomioon paikalliset erityispiirteet. (Opetushallitus, 2018, ss. 8–9)

Lasten yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat tärkeä osa varhaiskasvatusta.

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat lasten henkilökohtaisten varhaiskasvatussuunnitelmien kirjaamista. Osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekemistä on tärkeää selvittää lapsen mielipide ja toiveet, lapsen näkyminen suunnitelmassa yksilönä on suunnitelman laatimisen keskeinen tavoite. (Opetushallitus, 2018, ss. 9–10, Sandberg, 2021, s. 26)

Lasten henkilökohtaisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjataan lapsen vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet sekä haasteet ja tuen tarpeet. Ryhmien henkilöstön vastuulla on havainnoida ja dokumentoida lapsia ja heidän näkökulmiaan ja toiveitaan. Ryhmissä on tärkeää yhdessä sopia, miten näitä asioita selvitetään ja dokumentoidaan. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjataan myös tavoitteet pedagogiselle toiminnalle ja keinot tavoitteiden saavuttamiselle. Tavoitteena on myös kirjata lapsen onnistumisia sekä lapsen näkökulma asioihin. (Opetushallitus, 2018, ss. 9–10, Sandberg, 2021, s. 39)

2.2 Varhaiskasvatuksen pedagogiikka

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa pedagogiikka määritellään seuraavasti:

Pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen, erityisesti kasvatus- ja varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteutumiseksi. (Opetushallitus, 2018, s. 22)

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka on mukana kaikissa päiväkodin arjen toiminnoissa. Se näkyy päiväkodin toimintakulttuurissa, ryhmien oppimisympäristöissä ja tietenkin vuorovaikutuksessa lasten kanssa, kaikissa arjen tilanteissa. Lähtökohtaisesti vastuu pedagogisen toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista on ryhmän varhaiskasvatuksen opettajalla. Kuitenkin päiväkodissa työtä tehdään tiiminä, jolloin koko tiimi vastaa ryhmän pedagogiikasta. (Ahonen, 2017, ss. 37–40)

2.3 Lasten toimijuus ja osallisuus varhaiskasvatuksessa

Pedagogiikan lisäksi varhaiskasvatuksessa korostuu lasten toimijuus ja osallisuus, ne ovat keskeinen osa varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa. Lasten toimijuus ja osallisuus varhaiskasvatuksessa ovat nykyään vahvasti esillä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvattu oppimiskäsitys pohjautuu ajatukselle lapsista aktiivisina toimijoina, osallistujina joiden toimilla on merkitystä. Aktiivinen toimijuus tarkoittaa sitä, että lapsilla itsellään on tärkeä asema siinä, millaista lasten arki missäkin ympäristössä on. Osallisuus on osa toimijuutta. Osallisuudella ei tarkoiteta vain mukana oloa jossakin toiminnassa, vaan sillä tarkoitetaan aitoa mahdollisuutta vaikuttaa omaan ja yhteiseen yhdessäoloon. Osallisuus edellyttää aitoa kuuntelua ja kuulluksi tulemistä, vastavuoroisuutta muiden tilanteessa mukana olevien kanssa. (Turja & Vuorisalo, 2017, ss. 42–46)

Osallisuutta on myös lasten osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lapsen käsitys omasta itsestä osana jotakin yhteisöä rakentuu juuri osallisuuden kautta. Myös käsitys oikeasta ja väärästä, omista oikeuksista ja ymmärryksestä omien

valintojen seuraamuksiin syntyy osallisuuden mukana. Lapsen erilainen kieli- tai kulttuuritausta, vakaumus tai esimerkiksi jokin vamma, ei voi olla este lapsen osallisuuden toteutumiselle. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävänä on huolehtia, että jokaisen lapsen osallisuus on mahdollista. (Opetushallitus, 2018, s. 30)

2.4 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on keskeinen osa varhaiskasvatusta. Luottamus huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä on todella tärkeää lapsen kasvun ja oppimisen tukemisen kannalta. Luottamuksellinen suhde aikuisten välillä tukee myös varhaiskasvattajien ja lasten välisen luottamussuhteen kehittymistä. Erityisen tärkeää yhteistyön kannalta on perheiden erilaisuuden ja moninaisuuden tiedostaminen ja hyväksyminen. (Opetushallitus, 2018, s. 34.)

Jokapäiväiset kuulumisten vaihtamiset lasten tulo- ja hakutilanteissa ovat keskeinen osa huoltajien ja varhaiskasvattajien välistä yhteistyötä. Tämän lisäksi yhteiset varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut tukevat yhteistyötä. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan yhteistyössä huoltajien kanssa. Tavoitteet pedagogiselle toiminnalle asetetaan niin, että sekä huoltajat, että varhaiskasvattajat pystyvät tahoillaan toteuttamaan niitä ja näin tukemaan lapsen kehitystä mahdollisimman monipuolisesti. (Opetushallitus, 2018, ss. 34, 55–56.)

Hyvä huoltajien ja kasvattajien välinen yhteistyö on erityisen tärkeää siirtymävaiheissa, kun lapsi tulee ensimmäistä kertaa varhaiskasvatukseen, vaihtaa ryhmää tai päiväkotia tai lähtee esiopetukseen. Etenkin tutustumisvaiheessa huoltajat jakavat tietoa lapsesta varhaiskasvattajille. Kasvattajille muodostuu luonnollinen kuva lapsen ja huoltajan välisestä vuorovaikutuksesta ja lapsesta yksilönä. Hyvä ja luottamuksellinen suhde korostuu myös silloin, jos tulee vastaan haastavia tilanteita, kuten esimerkiksi lapsen haastavaa käytöstä päiväkodissa. Myös silloin, kun lapsen tuen tarvetta tarvitsee lisätä, on tärkeää, että kasvattajien ja huoltajien välillä vallitsee hyvä ja luottamuksellinen vuorovaikutussuhde. (Opetushallitus, 2018, ss. 34, 55–56, Karikoski & Tiilikka, 2020, s. 82)

3 Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa

Pedagoginen dokumentointi on erittäin hyvä ja tärkeä työväline varhaiskasvatuksessa. Tässä luvussa avaan pedagogisen dokumentoinnin käsitettä ja kuvaan yhdenlaista tapaa tehdä pedagogista dokumentointia.

3.1 Mitä on pedagoginen dokumentointi?

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sanotaan pedagogisesta dokumentoinnista näin:

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Pedagoginen dokumentointi mahdollistaa lasten ja huoltajien osallistumisen toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen. (Opetushallitus, 2018, s. 37)

Pedagogisella dokumentoinnilla tarkoitetaan päiväkodissa, esimerkiksi lasten leikkien tai kertomusten dokumentointia ja näiden dokumentoitujen asioiden hyödyntämistä pedagogisen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Pedagogisen dokumentoinnin tarkoituksena on tehdä varhaiskasvatuksen toimintaa näkyväksi sekä vahvistaa lasten osallisuutta. Pedagogisen dokumentoinnin avulla kasvattaja saa tietoa lasten yksilöllisistä vahvuuksista, oppimisesta, kehityksestä ja mielenkiinnon kohteista. (Ahonen, 2017, ss. 140–141)

Suppeimmillaan pedagogisen dokumentoinnin ajatellaan olevan lasten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisen apuna käytettävä työkalu. Tällöin pedagogista dokumentointia tehdään vain, jotta saadaan tietoa yhden lapsen tarpeista ja jotta voidaan arvioida lapsen tarpeiden kehitystä edellisen vasukeskustelun jälkeen. Pedagoginen dokumentointi voi olla esimerkiksi lasten tuottamien piirustusten dokumentoimista ja arjen toimintojen tuomista näkyville vanhemmille, esimerkiksi viikko-ohjelman avulla. Laajimmillaan pedagoginen dokumentointi on paitsi työväline päiväkodin käyttöön, myös

todella hyvä yhteistyötapa vanhempien kanssa. Vanhempien ja lasten mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa on hyvän pedagogisen dokumentoinnin vahvuuksia. (Ahonen, 2017, ss. 141–142)

Lasten yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat yksi osa pedagogista dokumentointia. Se ei kuitenkaan ole ainut, mihin pedagogista dokumentointia tarvitaan. Pedagogisen dokumentoinnin avulla pystytään seuraamaan lapsen oppimista ja kehitystä yhdessä lapsen kanssa pidemmällä aikavälillä, esimerkiksi valokuvien avulla. Pedagogisen dokumentoinnin onkin tarkoitus olla työväline, jonka avulla ryhmän kasvattajat tutustuvat lapsiryhmään, lapsiin yksilöllisesti, heidän välisiinsä suhteisiin sekä lasten ja ryhmän kasvattajien välisiin suhteisiin. Pedagogisen dokumentoinnin on tarkoitus olla apuväline lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen toteuttamisessa. Samoin kuin se on työväline toiminnan arvioinnissa ja kasvattajien itsearvioinnissa. (Opetushallitus, 2018, ss. 37–38)

Pedagogisen dokumentoinnin avulla voidaan tukea myös positiivista pedagogiikkaa. Dokumentoimalla lasten onnistumisia, uusia opittuja asioita, hyviä ja onnellisia hetkiä, pystytään niihin palaamaan myöhemmin. Kun lapsi pystyy palaamaan onnistumisen hetkiin kuvien avulla, kasvattaa se hänen omaa ymmärrystään siitä, että hän on hyvä ja onnistuu. Myös lapsen onnistumisten tuominen näkyville vanhemmille, tuo yhteistyöhön lisää positiivisuutta. Vanhempien ja lasten kanssa yhdessä voidaan ihastella onnistumisia ja kun ne on dokumentoitu, voidaan niihin aina halutessaan palata. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen, 2017, s. 65)

3.2 Pedagogisen dokumentoinnin prosessi

Se, millaista pedagoginen dokumentointi missäkin varhaiskasvatyksikössä on, riippuu siitä, millainen yksikön toimintakulttuuri on ja mitä juuri siinä yksikössä ajatellaan pedagogisesta dokumentoinnista. Rintakorpi ja Vihmari-Henttonen kirjoittavat kirjassaan Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa, että on mahdollista hahmotella viisi vaihetta, jotka tekevät pedagogisesta dokumentoinnista pedagogisen prosessin. Nämä viisi vaihetta ovat kysyminen, dokumentointi, tulkitseminen, johtopäätösten tekeminen ja toiminnan muuttaminen. Näitä pedagogisen dokumentoinnin prosesseja on monesti

käynnissä useampia yhtä aikaa, eivätkä ne ole aina niin selkeitä. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen, 2017, s. 78)

Pedagogista dokumentointia aloitettaessa, on ensiksi hyvä pohtia, mitä sen avulla halutaan selvittää. Ensimmäisen vaiheen kysymykset löytyvät yleensä sen jälkeen, kun tiedetään mitä ryhmässä halutaan selvittää. Selvitettävä ilmiö voi olla esimerkiksi ryhmän levottomuus. Silloin ensimmäisen vaiheen kysymykset muodostetaan siihen liittyen. Kysymysten laadinnassa voi olla varhaiskasvattajien lisäksi lapset ja vanhemmat, riippuen mikä ilmiö on selvityksen alla. Kun on saatu selville mitä lähdetään selvittämään, tulee valita dokumentointitapa, jolla saadaan kysymyksiin parhaiten vastauksia. Erilaisia dokumentointitapoja ovat mm. sadutus, haastattelu, toiminnan valokuvaaminen ja lasten piirrosten tallentaminen. Dokumentit itsessään eivät anna valmiita vastauksia kysymyksiin vaan niitä täytyy tulkita, jotta ne saavat merkityksen. Dokumenttien tulkitsemisessa käytetään apuna aluksi esitettyjä kysymyksiä. Dokumenttien tulkintaa tehdään yhdessä varhaiskasvattajien, lasten ja vanhempien ja ryhmän kanssa. Dokumentteja tulkitsemalla päästään yhdessä johonkin johtopäätökseen. Johtopäätöksen avulla voidaan taas miettiä yhdessä niitä muutoksia toimintaan, joita se vaatii. Pedagoginen dokumentointi on pidemmän aikavälin prosessi, mutta sille kannattaa antaa aikaa. Dokumenttien kerääminen ja niiden tarkastelu yhdessä lasten kanssa kannattaa aina, se on olennainen osa toimintaa ja osallisuutta. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen, 2017, ss. 80–106)

4 Lasten kerronta

Kerrontaa käytetään joka päivä, kun kerrotaan omista kokemuksista tai tapahtumista. Kerronta on siis yksinkertaisuudessaan tosielämään tai mielikuvitukseen perustuvan tapahtumasarjan kuvausta sanallisesti. Kerrontaa ovat esimerkiksi itse kerrotut tarinat ja vitsit, mutta myös omaan elämään liittyvistä asioista ja sattumuksista kertominen. Kertomukset voivat olla osa keskustelua tai sitten niitä voidaan houkuttaa esille erilaisilla tarinankerrontaan innostavilla menetelmillä ja välineillä. Kerronnassa kertojalla yleensä on isompi rooli ja enemmän aikaa kertoa, mutta kertominen kuitenkin on vuorovaikutuksellinen tilanne, jossa kuulijan täytyy myös olla aktiivisesti läsnä. (Suvanto & Mäkinen, 2011, ss. 63–64)

Kerronta voidaan jaotella kolmeen luokkaan: fiktiivisiin kertomuksiin, henkilökohtaisiin kertomuksiin ja skripteihin. Näistä kaikista helpoimpia ovat skriptit, joilla tarkoitetaan joistakin arkipäiväisistä, joka päivä toistuvista asioista kertomista, esimerkiksi lapsi kertoo päiväkotipäivästä tai koulupäivästä. Jostakin sellaisesta kertomista, josta lapsella on usein toistunut omakohtainen kokemus. Lapsella on tästä asiasta kehittynyt oma sisäinen malli, jolloin asiasta kertominen oman sisäisen malliin mukaisesti on helpompaa. (Suvanto & Mäkinen, 2011, s. 64)

Henkilökohtaiset kertomukset ovat taas todelliseen kokemukseen liittyviä henkilökohtaisia kokemuksia, joista kerrotaan, esimerkiksi lapset kertovat leikeistään kavereiden kanssa. Nämä henkilökohtaiset kertomukset ovat skriptejä haastavampi kerronnan luokka, sillä näihin lapsilla ei ole valmiita sisäisiä malleja. Henkilökohtaisten kertomusten kertominen ja jakaminen toisten kanssa kuitenkin on hyvin tärkeää sosiaalisen kanssakäymisen kannalta. (Suvanto & Mäkinen, 2011, ss. 64–65)

Fiktiiviset kertomukset taas ovat mielikuvitukseen pohjautuvia tarinoita. Niitä on nähtävissä esimerkiksi lasten leikeissä. Fiktiivisiä kertomuksia kerrotaan yleensä viihdyttävyyden vuoksi. Lasten kerrontaan liittyvissä tutkimuksissa on perinteisesti tutkittu juuri fiktiivisiä kertomuksia, jotka on saatu lapsilta jonkin kerrontaan innostavan menetelmän avulla. Tällaiset fiktiiviset kertomukset voidaan jakaa kahteen luokkaan, niiden saamiseen käytetyn menetelmän mukaan, tarinan kerrontaan ja toistokerrontaan. Tarinan kerronta menetelmässä lapselle näytetään esimerkiksi kuvaa, josta lapsen tulee kertoa tarinan. Tarinan kerrontaa voidaan houkutella myös esimerkiksi tekstittömän kirjan avulla, jolloin lapsen on tarkoitus keksiä kirjaan tarina. Toistokerronnassa taas tarkoituksena on, että lapsi kertoo kuulemansa tai näkemänsä tarinan uudelleen, mahdollisimman tarkasti. Fiktiivisten kertomusten huono puoli on se, että tilanteet, joissa fiktiivisiä kertomuksia saadaan, eivät ole kovin luonnollisia. Tilanne on yleensä hyvin pitkälti ennalta strukturoitu ja etenkin tutkimuksissa, joita aiheesta on tehty, on tutkija ollut ennestään lapsille vieras. (Suvanto & Mäkinen, 2011, ss. 65–66)

4.1 Lasten kerrontataitojen kehitys

Kerronta on hyvin monipuolinen kokonaisuus, ja se vaatii monien eri osa-alueiden kehittymistä. Kerronta vaatii kognitiivisten, kielellisten ja pragmaattisten taitojen hallintaa ja niiden kaikkien yhteen sovittamista. Voidakseen kertoa kertomusta lapsella tulee olla riittävä sanavarasto ja hänen tulee osata muodostaa lauseita. Myös tarinan kannalta olennaisten asioiden tunnistaminen ja syy-seuraussuhteiden ymmärtäminen ovat kerronnan kannalta tärkeitä asioita osata. Kerronnan täytyy edetä ajallisesti oikein, jotta se on kuulijan kannalta ymmärrettävissä. Haastavinta kerronnassa kuitenkin on kuulijan huomioiminen, mitä kuulija jo tietää asiasta ja mitä siitä on tärkeää kertoa. (Suvanto & Mäkinen, 2011, s. 69)

Skriptit ja henkilökohtaiset tarinat ilmaantuvat lapsen kerrontaan yleensä ensimmäisenä, noin kaksivuotiaana. Ensimmäiset kertomukset ovat hyvin yksinkertaisia ja niissä aikuisen johdattelu ja kerronnan eteenpäin vieminen ovat suuressa roolissa. Lapsen kerrontataidot kuitenkin kehittyvät juuri vuorovaikutuksessa vanhempien ja häntä hoitavien henkilöiden kanssa, joten nämä ensimmäiset yhteiset kertomukset ovat todella tärkeitä kerrontataitojen kehityksen kannalta. Lapsen osallistuminen päivittäin toistuviin tapahtumiin, kuten pukemiseen ja kaupassa käyntiin vahvistavat lapsessa juuri tuohon asiaan liittyvää sisäistä mallia, jolloin kertominen asiasta helpottuu, valmiin sisäisen mallin avulla. Lapset voivat kertoa tarinaa esimerkiksi leikin avulla, leikkivät heille tuttuja arkipäiväisiä tilanteita, kuten vauvanuken pukemista ja syöttämistä. Aikuinen toimii tarinan sanallisena kertojana ja sanoittaa lapsen leikkiä. Näin lapsi saa hyvän mallin skriptien kertomisesta ja oman sanavaraston ja kielen kehittyessään hän pystyy alkamaan sanoittaa leikkiä itse. (Suvanto & Mäkinen, 2011, ss. 69–71)

Yksilölliset erot kerrontataitojen kehityksessä ovat suuria, etenkin pienillä lapsilla. Kuitenkin voidaan suuntaa antavasti pohtia, millaisia eri ikäisen lapsen kerrontataidot ovat. Jo kolmevuotiaat pystyvät kertomaan miten tutuissa tilanteissa toimitaan, esimerkiksi mitä tehdään, kun mennään kauppaan tai käydään vessassa. Neljävuotiaalla kerronnassa alkaa olemaan kertomuskieliopillisia oikeita piirteitä, esimerkiksi henkilöiden esittelyä, mutta kerronta on vielä hajanaista, eikä välttämättä ajallisesti etene järkevästi. 4–5-vuotiaana lasten kerrontataidot kehittyvät nopeasti. Viisivuotiaat osaavat jo muodostaa itsenäisiä

tarinoita ja tarinoissa näkyy jo henkilöiden tunnetiloja, lasten sosiaalkognitiivisten taitojen kehittyessä. (Suvanto & Mäkinen, 2011, ss. 71–75)

Viisivuotias lapsi tietää arkipäivän tapahtumista jo melko laajasti ja tämän ikäisen lapsen kertomat skriptit sisältävät jo hyvin monimutkaisia sisältöjä. Viisivuotiaan henkilökohtaisissa kertomuksissa kohokohta on suurimmassa osassa, mutta lopputulos voi vielä jäädä puuttumaan. Kuusivuotiaan kertomuksesta löytyy jo lopputuloskin. 5–6-vuotiaiden kertomissa tarinoissa esiintyy jo erilaisia viittauskeinoja, tämä tekee tarinoista yhtenäisempiä ja loogisemmin eteneviä. Kouluikään saavuttaessa lapset ovat jo melko taitavia tarinan kertojia. Kerrontataitojen kehitys jatkuu kuitenkin pitkälle varhaiskasikuisuuteen saakka. (Suvanto & Mäkinen, 2011, ss. 75–76)

4.2 Lasten puheen ja vuorovaikutuksen kehitys

Lapsi oppii puhetta ja kieltä vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin ja ympäristöönsä. Aikuisen suhtautuminen lapsen puheeseen on tärkeässä osassa lapsen puheen kehityksen kannalta. Aikuisen aito kiinnostus ja kuuntelu kannustavat lasta vuorovaikutukseen aikuisen kanssa. Aikuiset muokkaavat automaattisesti puhettaan lasten kanssa erilaiseksi kuin miten aikuisten kanssa puhutaan. Lasten kanssa puhutaan rauhallisella äänellä ja käytetään yksinkertaisempia ilmaisuja, joilla korostetaan keskeisiä asioita. Tällainen aikuisen toimintatapa vahvistaa aikuisen ja lapsen välistä vuorovaikutusta, mikä taas tukee lapsen puheen kehitystä. Aikuisten tehtävä on myös tukea lasten keskinäistä vuorovaikutusta. Tätä voidaan tukea mallittamalla vuorovaikutustilanteita ja tarpeen tullen aikuinen voi auttaa lapsia heidän välisessään vuorovaikutustilanteessa, menemällä itse tilanteeseen mukaan ja sanoittamalla. (Aro & Siiskonen, 2014, ss. 189–190)

Lapsi on aktiivinen oppija ja kielen, niin kuin muidenkin uusien asioiden oppiminen, vaatii lapselta omaa toimintaa uuden asian oppimiseen. Opetellessaan kieltä lapsi havainnoi aktiivisesti ympäristöään. Lapsen kielen kehitys on voimakasta kolmen ensimmäisen elinvuoden aikana. Tuona aikana lapsen puhe muuttuu ääntelystä sanoiksi ja sanoista lauseiksi. Sanavarasto kehittyy hurjaa vauhtia. Yksilölliset vaihtelut voivat olla kielen kehityksessä suuriakin. Lapset alkavat jo hyvin varhain suuntamaan mielenkiintonsa toisiin

ihmisiin ja puheeseen. Ihan pienten vauvojen ääntelyyn vaikuttaa myös se, miten häntä hoitavat aikuiset ovat vuorovaikutuksessa hänen kanssaan. Varhaisimmassa vaiheessa lapsen ääntely on itkua, mutta pikkuhiljaa ääntely alkaa muistuttaa jotakin äännettä. Tässä vaiheessa lapsi myös harjoittelee kiljahduksia ja murinaa. Tämä varhainen ääntely vahvistaa lapsen äänihuulia ja valmistaa varsinaisen puheen oppimiseen. Noin 6–7-kuukauden iässä lapsi alkaa jokellemaan. Jokeltelu on erittäin tärkeä vaihe lapsen puheen kehityksen kannalta. Äänteiden kehitys etenee nopeasti kahden ensimmäisen elinvuoden aikana. Lapsi oppii ensin tuottamaan vokaaleja, sillä ne ovat helpompia. Konsonanttien oppiminen kestää pidempään ja kaikkien äänteiden odotetaan löytyvän puheesta n. viisivuotiaana. (Lyytinen, 2014, ss. 51–54)

Lapset ymmärtävät puhetta jo ennen kuin itse tuottavat sitä. Jo ensimmäisen vuoden loppupuolella lapset alkavat ymmärtämään puhetta ja vastaavat puheeseen elekielellä. Lapsen puheen kehityksen viivästyminen ei ole huolestuttavaa kahden ensimmäisen elinvuoden aikana, jos lapsi selkeästi ymmärtää puhetta. Kaksivuotiaat suomalaiset lapset osaavat keskimäärin 250 sanaa, lukumäärä voi kuitenkin vaihdella 0–595 sanan välillä. Kolmevuotiaana lapsi oppii uusia sanoja päivittäin ja kuusivuotiaana lapsen sanavarasto on jo yli 10000 sanaa. Lapsen sanavaraston karttuessa substantiivit ja verbit ovat aluksi keskeisessä osassa, muiden sanaluokkien sanat tulevat sanavaraston kehittyessä. Lapsen puheen kehitystä arvioitaessa onkin sanavaraston ja sanamäärän lisäksi hyvä kiinnittää huomiota minkä eri sanaluokkien sanoja lapsella on käytössä. (Lyytinen, 2014, ss. 54–56)

Lapsen puheen kehitystä mietittäessä on tärkeää kiinnittää sanavaraston lisäksi huomiota myös lauserakenteeseen ja sanojen taivutusmuotoihin. Lauseiden muodostaminen ja sanojen yhdistäminen alkaa lapsilla yleensä toisen vuoden lopulla. Lasten ensimmäiset lauseet ovat kaksisanaisia ja ne voivat kuvata esimerkiksi jonkin esineen paikkaa tai ominaisuutta. Lauseiden muodostaminen kehittyy nopeasti ja jo 3–4-vuotiaana lapsi pystyy muodostamaan useamman sanan lauseita, joilla on erilaisia tarkoituksia. Lapsi osaa myös muodostaa kysymyslauseita ja kieltolauseita. Sanojen taivuttaminen alkaa hyvin pian ensimmäisten kaksisanaisten lauseiden jälkeen. Alkuun sanojen taivuttaminen voi olla virheellistä, mutta se kertoo lapsen omasta aktiivisesta yrityksestä taivuttaa sanoja. Lapset kyllä oppivat sanan oikean taivutusmuodon ajallaan. 2–3-vuotiaana lapset osaavat käyttää

monikkomuotoa ja sanojen omistusmuotoa. 4–vuotiaalla sanavaraston laajetessa, myös esineiden sijaintia osoittavat etuliitteet tulevat puheeseen mukaan, tämän ikäinen oppii kertomaan, onko jokin esine esimerkiksi laatikon päällä tai alla. 5–vuotiaana lapsi osaa jo sanojen taivutukseen ja yhdistelyyn liittyvät perusasiat ja osaa käyttää niitä. (Lyytinen, 2014, ss. 56–60)

5 Aikaisemmat tutkimukset

Aikaisempia tutkimuksia aiheesta etsiessäni huomasin, että selkeästi opinnäyteyöni aiheesta, eli miten lasten kerrontaa dokumentoidaan ja miten näitä dokumentteja hyödynnetään varhaiskasvatuksen pedagogisessa toiminnassa, ei löytynyt. Löysin kuitenkin mielenkiintoisia aikaisempia tutkimuksia, joista sain uutta tietoa lasten kerronnasta, kerrontataidoista ja pedagogisesta dokumentoinnista varhaiskasvatuksessa.

Piia Roos (2015) on tehnyt väitöskirjan aiheesta Lasten kerrontaa päiväkotiarjesta. Hänen tutkimuksensa tarkoituksena oli selvittää mitä lapset kertovat päiväkotiarjesta ja miten päiväkotiarji jäsentyy lasten kerronnassa. Roos haastatteli tutkimuksessaan 37 iältään 4–6-vuotiasta lasta. Lisäksi heidän haastattelujaan täydennettiin lasten tekemillä piirustuksilla. Tutkimus tuotti lasten kertomaa tietoa päiväkotiarjesta, joka täydensi vanhempien ja henkilöstön kertomaa. Lisäksi tutkimus tuotti tietoa kerronnan ominaispiirteistä ja siitä, miten kerronta rakentuu vuorovaikutuksessa.

Milla Buchtin (2013) pro gradu tutkielmassa tutkitaan tyypillisesti kehittyneiden suomalaisten 5–6-vuotiaiden kerrontataitoja. Lasten kerrontataitoja tutkittiin MAIN: Multilingual Assessment Instrument for Narratives -arviointimenetelmällä. Menetelmä sisälsi kahdenlasia tehtäviä, tarinan luomista ja uudelleen kerrontaa. Kertomuksista arvioitiin kertomuksen sisältöä ja kertomuksen kielellistä rakennetta. Tutkimukseen osallistui 39 5–6-vuotiasta lasta. Tutkimuksella saatiin tietoja tämän ikäisten lasten kerrontataidoista, kerrontataidot 5–6-vuotiailla lapsilla ovat vielä kehittymässä. Kertomuksista kyllä löytyi kertomuksen rakenteita, mutta niistä puuttui myös paljon kertomukselle olennaisia elementtejä.

Mariia Siposen ja Mira Viitasen (2015) opinnäytetyössä tarkastellaan sadutusta ja satujen merkitystä varhaiskasvatuksessa. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten Vaasan päiväkodeissa käytetään satuja ja sadutusta osana varhaiskasvatusta. Tutkimuksella pyrittiin selvittämään miten lastenhoitajat ja varhaiskasvatuksen opettajat suhtautuvat sadutukseen ja satujen käyttämiseen työvälineenä. Tutkimukseen osallistui 31 vastaajaa, suurin osa vastaajista oli varhaiskasvatuksen opettajia. Kaikki osallistujat pitivät satujen lukemista lapsille tärkeänä. Tutkimuksessa selvisi, että kaikki vastaajat lukivat satuja omassa työssään ja olivat käyttäneet myös sadutus menetelmää. Tutkimus myös osoitti, että satujen lukemista ja sadutusta pidettiin hyvänä ja tärkeänä työmenetelmänä päiväkodeissa.

Kati Rintakorpi (2018) on tehnyt väitöskirjan aiheesta varhaiskasvatuksen tallentamisesta kohti pedagogista dokumentointia. Väitöskirjassa tarkastellaan varhaiskasvatuksessa tapahtuvaa dokumentointia ja siihen liittyvää pedagogisen dokumentoimisen prosessia. Tutkimuksessa tutkitaan, minkälaiseen toimintakulttuuriin pedagoginen dokumentointi liittyy ja mitkä ovat sen haasteet ja mahdollisuudet. Väitöskirja koostuu neljästä osatutkimuksesta, joista kolme on laadullisia ja yksi määrällinen tutkimus. Tutkimukseen osallistui suuri joukko ihmisiä, varhaiskasvattajia, vanhempia ja lapsia. Tutkimuksen tuloksista selviää, että iso osa varhaiskasvattajista ei ole käyttänyt pedagogista dokumentointia ollenkaan ja kaikkein vähiten sitä on käytetty pienimpien lasten kanssa. Tutkimuksessa selvisi myös, että lasten ääni pedagogisessa tutkimuksessa jäi vähäiseksi, se oli enemmän aikuisjohtoista.

Kaikki yllä mainitut tutkimukset ovat tuottaneet tietoa lasten kerronnasta ja pedagogisesta dokumentoinnista. Nuo kaksi aihetta ovat keskeisiä omassa opinnäytetyössäni. Se miten lasten ääni kuuluu pedagogisessa toiminnassa, on myös osaltaan lasten osallisuutta. Pedagoginen dokumentointi on tärkeä osa lasten osallisuuden mahdollistamista. Sadutuksen avulla lapsilta kerätyt sadut ja tarinat ovat osa kerrontaa sekä myös pedagogista dokumentointia. Näistä tutkimuksista sain uusia näkökulmia aiheeseeni, sekä vertailupohjaa omaan tutkimukseeni.

6 Tutkimuksen toteutus

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen opinnäytetyö ja, se on tehty laadullisena tutkimuksena. Tässä luvussa avaan tarkemmin opinnäytetyön tavoitetta, työelämäyhteyttä, tutkimusmenetelmää, sekä aineiston hankintaa ja aineiston analysointia. Esittelen myös tutkimuksen eettisyyteen ja luotettavuuteen liittyviä asioita.

6.1 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimuskysymykset

Lapset kertovat luonnostaan tarinoita, leikkiessään lapset sanoittavat ja kertovat leikin etenemistä ja leikkivät tarinaa eteenpäin. Myös piirustukset ovat tarinoita, joita lapset kertovat piirtämällä. Lapset myös kertovat omasta elämästään tarinaa, sanoittavat päivittäisiä tapahtumia ja omia kokemuksiaan. (Mäkinen ym. 2019, s. 9). Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten varhaiskasvatuksessa dokumentoidaan näitä lasten omia tarinoita ja omaa kerrontaa ja miten dokumentteja hyödynnetään varhaiskasvatuksen pedagogisessa toiminnassa, sen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Lasten kerronta on mitä parhain tapa saada selville lapsen mielipiteitä ja ajatuksia, esimerkiksi varhaiskasvatuksesta. Lasten kerrontaa dokumentoimalla voidaan saada selville myös muita kuin kerronnan sisältöön liittyviä asioita. Lasten kerrontaa dokumentoimalla saadaan selville paljon myös muun muassa lasten puheen kehityksestä, mahdollisista äännevirheistä, vuorovaikutustaidoista ja kerrontataidoista. Nämä kaikki tiedot ovat myös tärkeitä varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa suunniteltaessa. Lasten kerrontaa dokumentoimalla saadaan tärkeää tietoa lapsen kehityksestä, kuin myös lapsesta itsestään. Näiden tietojen avulla, voidaan varhaiskasvatuksessa esimerkiksi jakaa lapset pienryhmiin, niin että jokaiselle lapselle pystytään tarjoamaan juuri hänen tarvitsemaansa tukea.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ovat:

- Miten lasten kerrontaa dokumentoidaan varhaiskasvatuksessa?

- Miten lasten kerronnasta tehtyjä dokumentteja hyödynnetään varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa?

6.2 Opinnäytetyön työelämäyhteys

Opinnäytetyön tilaajana toimii kaakkoissuomalainen päiväkotit. Päiväkodissa on seitsemän ryhmää. Yksi alle 3-vuotiaiden ryhmä, jossa toimii yksi varhaiskasvatuksen opettaja ja kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa, ryhmässä on 12 lasta. Kaksi sisarusryhmää, joissa toimii molemmissa yksi varhaiskasvatuksen opettaja ja kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa, molemmissa ryhmissä on 15 lasta, joista noin puolet on alle 3-vuotiaita ja puolet yli 3-vuotiaita. Kaksi 5-vuotiaiden ryhmää, joista toisessa toimii kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa ja yksi varhaiskasvatuksen lastenhoitaja, tässä ryhmässä on 21 lasta. Toisessa 5-vuotiaiden ryhmässä toimii yksi varhaiskasvatuksen opettaja ja yksi varhaiskasvatuksen lastenhoitaja ja tässä ryhmässä on 14 lasta. Nämä kaksi 5-vuotiaiden ryhmää toimivat yhteistoiminnassa. Lisäksi talossa on kaksi 3–4-vuotiaiden ryhmää, joissa molemmissa toimii kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa ja yksi varhaiskasvatuksen lastenhoitaja, molemmissa ryhmissä on 21 lasta. Opinnäytetyön aineiston keräämishetkellä päiväkodissa toimii siis kymmenen varhaiskasvatuksen opettajaa ja kymmenen varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa. Talossa on yhteensä 119 lasta.

Päiväkodissa on tällä hetkellä yhtenä kehittämistehtävänä pedagoginen dokumentointi. Tämän opinnäytetyön toivotaan tuovan uusia näkökulmia ja ideoita tähän kehittämistehtävään. Opinnäytetyön toivotaan tuovan varhaiskasvattajille myös tietoa ja varmuutta siitä, mitä he ajattelevat pedagogisen dokumentoinnin olevan.

6.3 Laadullinen tutkimus

Käsitteitä laadullinen tutkimus ja kvalitatiivinen tutkimus käytetään hyvin yleisesti synonyymeinä. Yksinkertaisimmillaan laadullisen tutkimusmenetelmän ajatellaan tuottavan tekstimuotoista aineistoa. Laadullinen aineisto voi olla esimerkiksi haastatteluja, henkilökohtaisia päiväkirjoja tai vaikka yleisönosastokirjoituksia. Aineisto voi olla syntynyt joko tutkijan pyynnöstä (esimerkiksi haastattelu) tai se voi olla jo olemassa ja tutkija alkaa

tutkimaan sitä jostakin näkökulmasta (esimerkiksi yleisönosastokirjoitus). (Eskola & Suoranta, 2014, ss. 13–15) Itse käytän tässä tutkimuksessa käsitettä laadullinen tutkimus.

Laadullisessa tutkimuksessa on keskiössä saatavan aineiston laatu enemmän kuin sen määrä. Tutkimuksessa käytetään monesti harkinnanvaraista otantaa, eli valitaan tietty osallistujakunta tutkimukseen. Laadullisen tutkimuksen tutkimuskysymys tai -kysymykset ovat monesti melko spesifejä, eikä tällöin ole mielekästä lähteä satunnaisesti selvittämään mitä ajatuksia ihmisillä yleisesti on asiasta. (Eskola & Suoranta, 2014, s. 18)

Esimerkiksi omassa tutkimuksessani ei olisi ollut mielekästä lähteä selvittämään yleisesti mielipidettä lasten kerronnan dokumentoimisesta varhaiskasvatuksessa, vaan tutkimus kohdentui juuri tähän tilaajana toimivaan päiväkotiin, koska siellä haluttiin selvittää näkökulmia pedagogiseen dokumentointiin.

Tämä opinnäytetyö on laadullinen. Laadullinen tutkimusote sopii tämän aiheen tutkimiseen parhaiten, sillä laadullisen tutkimuksen pyrkimyksenä on tutkia tutkittavaa kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisella tutkimuksella pyritään myös kuvaamaan todellista elämää, joka on hyvin moninaista. Sitä ei pystytä helposti kuvaamaan yksinkertaisilla ja määrällisillä menetelmillä vaan se tarvitsee tilaa ja mahdollisuuden olla se mitä on. (Hirsjärvi ym., 2018, ss. 160–161) Varhaiskasvattajien näkemykset kerronnan dokumentoinnista voivat olla hyvin moninaiset, ja jokainen niistä on varmasti yhtä hyvä ja oikea. Tarkoituksena on selvittää, millaisia erilaisia keinoja on dokumentoida ja dokumentteja hyödyntää.

6.4 Aineiston hankinta sähköisen kyselyn avulla

Aineistonhankintamenetelmänä tässä opinnäytetyössä käytetään sähköistä kyselyä. Sähköinen kysely valikoitui tutkimusmenetelmäksi sen helppouden ja nopeuden takia. Sähköinen kysely antaa vastaajille myös mahdollisuuden valita heille juuri sopivan ajankohdan kysymyksiin vastaamisiin, kun taas esimerkiksi haastattelua varten olisi yhteisiä aikatauluja pitänyt muokata niin, että haastattelujen teko olisi mahdollistunut. Koska opinnäytetyön aineistonkeruu suoritetaan opinnäytetyön tekijän omassa työyhteisössä,

kuitenkin fyysisesti eri yksikössä, mahdollistaa kysely myös paremmin vastaajien anonymiteetin ja näin ollen tuo toivottavasti myös aidompia ja todenmukaisempia vastauksia.

Kysely on tehokas menetelmä, joka säästää tutkijan aikaa ja vaivaa. Kun tehdään tutkimusta kyselemällä, pystytään tutkimuksen aikataulu myös suunnittelemaan tarkasti. Toisaalta kyselyn tekemiseen liittyy myös huonoja puolia. Kyselytutkimusta tehtäessä kyselyn kysymysten muotoiluun täytyy kiinnittää erityisesti huomiota ja on hyvä tehdä testikysely, jossa kyselyn kysymyksiä testataan jollakin toisella kohderyhmällä, esimerkiksi opinnäytetyön ohjausryhmällä. Hyvän kyselylomakkeen kehittäminen vie siis myös aikaa. (Hirsjärvi ym., 2018, s. 195.)

Tämän opinnäytetyön tutkimusaineisto koostuu kasvattajilta saaduista vastauksista heille lähetettyyn kyselyyn. Kyselyn kysymykset ovat avoimia kysymyksiä, niihin ei siis ole olemassa valmiita vastausvaihtoehtoja. Kyselylomakkeessa on yhteensä yhdeksän kysymystä, yksi on monivalintakysymys, jossa kysytään minkäikäisten lasten kanssa vastaajat työskentelevät ja loput kysymykset ovat avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset sopivat opinnäytetyöni aineiston hankintaan parhaiten, sillä ne antavat vastaajalle mahdollisuuden ilmaista asioita omin sanoin ja kertoa mitä he todella ovat aiheesta mieltä (Hirsjärvi ym, 2018, ss. 200–201). Työni aihe on myös sen kaltainen, että jokaisella vastaajalla voi olla kysymyksiin aivan omanlaisensa vastaus, siksi tarkat, strukturoidut kysymykset eivät tässä tapauksessa sovi.

Tilajana toimivassa päiväkodissa on yhteensä seitsemän ryhmää. Ryhmien oli tarkoitus vastata kyselyyn omissa tiimeissään, mieltä yhdessä, kuinka juuri heidän tiimissään toimitaan. Kysely lähetettiin vastaajille 6.4. ja aikaa vastaamiseen oli alun perin 15.4. saakka, eli kuusi arkipäivää. Vastausaikaa jatkettiin kuitenkin 21.4. saakka, koska pääsiäinen osui juuri tuohon vastausviikolle. Yhteensä kyselyyn oli siis aikaa vastata yhdeksän arkipäivää. Päiväkodin henkilöstölle lähetettiin kyselyn yhteydessä saatekirje, joka on liitteenä 1. Henkilöstölle lähetetty kysely on liitteenä 2.

6.5 Aineiston analyysi aineistolähtöisen sisällönanalyysin ja teemoittelun avulla

Opinnäytetyön aineiston analysoimisessa käytetään aineistolähtöistä sisällönanalyysia ja teemoittelua. Laadullista aineistoa analysoimalla pyritään saamaan aineistoon selkeyttä ja saada tietoa tutkittavasta asiasta. Aineistolähtöisellä sisällönanalyysilla tarkoitetaan sanan mukaisesti aineistosta nousevien asioiden analysoimista. Analysoitavat asiat eivät ole ennalta päätettyjä tai harkittuja, vaan ne saadaan aineistosta, esimerkiksi teemoittelemalla. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, Laadullisen analyysin muodot -luku, kolmas kappale, Eskola & Suoranta, 1998, s. 138)

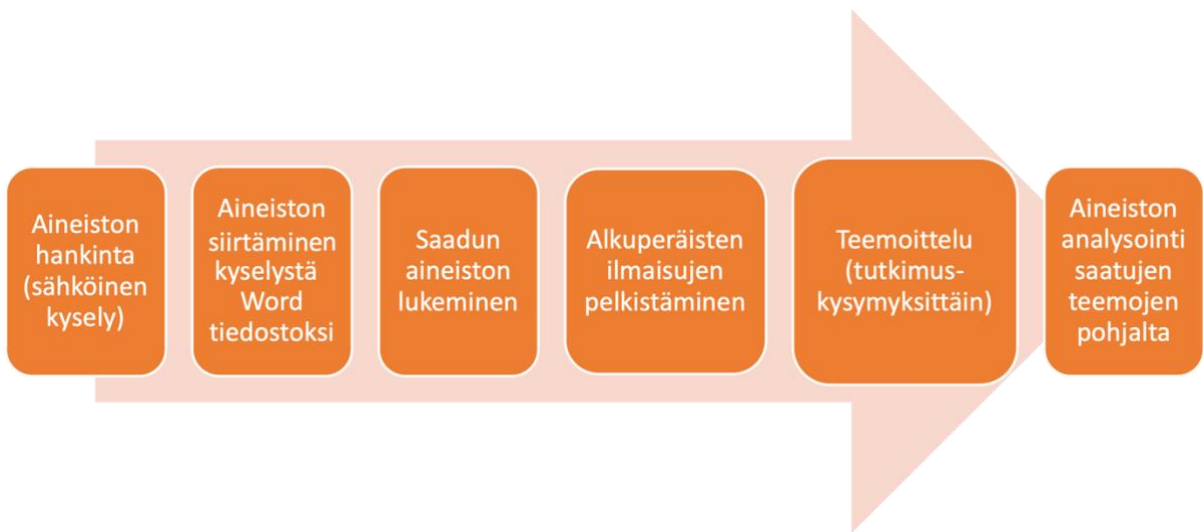
Tuomi ja Sarajärvi (2018, Aineistolähtöinen sisällönanalyysi -luku) jakavat aineistolähtöisen analyysin karkeasti kolmeen vaiheeseen. Ensimmäinen vaihe on tekstimuotoisen aineiston sisällön pelkistäminen. Aineistosta siis etsitään tutkimuskysymysten kannalta mielenkiintoiset asiat ja lauseet ja ne pelkistetään yksinkertaisiksi ilmaisuiksi. Tässä vaiheessa aineistosta poistetaan myös kaikki ylimääräinen, tutkimuksen kannalta epäolennainen. Toisessa vaiheessa pelkistetyt ilmaisut ryhmitellään ja niistä etsitään yhteneväisyyksiä tai eroavaisuuksia. Näistä ryhmittelyistä syntyy alaluokkia ja yläluokkia. Kolmannessa vaiheessa näitä alaluokkia ja yläluokkia yhdistelemällä luodaan pääluokkia, joiden alle alaluokat ja yläluokat kuuluvat. Pääluokkia yhdistämällä saadaan vastauksia tutkimuskysymyksiin.

Tässä opinnäytetyössä oli avoimia kysymyksiä sisältävän kyselyn avulla saatu aineisto muodoltaan tekstimuotoista. Alkuperäisistä ilmaisuista etsittiin tutkimuskysymysten kannalta mielenkiintoiset asiat ja ne pelkistettiin yksinkertaisemmiksi ilmaisuiksi. Aineiston analyysissä ei kuitenkaan käytetty luokittelua, vaan teemoittelua. Teemoittelu on hyvin samankaltainen analysointitapa kuin luokittelu siinä kuitenkin korostuu se mitä kustakin teemasta on sanottu, lukumäärillä ei ole merkitystä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, Yleinen kuvaus analyysin toteuttamisesta -luku).

Aineiston analyysi aloitettiin siirtämällä sähköisen Microsoft Forms -kyselyn avulla saadut vastaukset tekstinkäsittelyohjelma Wordiin. Vastauksia luettiin läpi useamman kerran, ja alkuperäisilmaisuista tehtiin pelkistettyjä ilmauksia. Pelkistetyistä ilmauksista lähdettiin

muodostamaan teemoja ja teemoihin alateemoja, esimerkiksi kirjaaminen, kirjaaminen ohjatussa tilanteessa ja kirjaaminen päivittäisissä toiminnoissa. Teemoittelu tehtiin tutkimuskysymyksittäin. Teemojen muodostamisen jälkeen niitä yhdistettiin ja muodostettiin pääteemat ja niiden alle tarkentavat teemat. Tämän jälkeen aineistoa lähdettiin analysoimaan saatujen teemojen pohjalta. Kuvassa yksi on kuvattuna aineiston analyysin vaiheet.

Kuva 1. Aineiston analyysin vaiheet

Aineistoa analysoitaessa ensimmäisen tutkimuskysymyksen osalta nousi esille kaksi selkeää teemaa: miten lasten kerrontaa kerätään ja miten sitä tallennetaan. Lisäksi teemojen alle tuli tarkentavia alateemoja. Toisen tutkimuskysymyksen osalta aineistosta nousi esille neljä teemaa. Nämä teemat ovat toiminnan suunnittelu, lasten varhaiskasvatussuunnitelmat eli vasut, yhteistyö huoltajien kanssa ja toiminnan arviointi. Teemat tutkimuskysymyksittäin on esitetty kuvassa kaksi.

Kuva 2. Teemat tutkimuskysymyksittäin

6.6 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta ei voida määrittää samalla tavalla. Kvalitatiivisessa, eli määrällisessä tutkimuksessa on mukana aina tutkijan omaa tulkintaa saadusta aineistosta, eikä sitä pystytä määrittämään todeksi minkään kaavojen tai tarkistusten avulla. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa täytyykin keskittyä tutkimuksen raportointiin ja siihen, miten tutkimuksen eri vaiheista on raportoitu.

Laadullista tutkimusta tehtäessä on tärkeää raportoida mahdollisimman tarkasti ja läpinäkyvästi kaikki tehdyt analyysin vaiheet, jotta lukija pystyy niiden avulla määrittelemään kuinka luotettavia lopputulokset ovat. (Eskola & Suoranta, 2014, ss. 209–213)

Opinnäytetyön aineistonkeruu tehtiin omaan työyksikköni, joskin fyysisesti eri rakennukseen. Kuitenkin kyselyyn vastaajat olivat kanssani samassa työpaikassa, ja erityisesti tästä syystä koin tärkeäksi toteuttaa aineiston hankinnan kyselyn avulla, jolloin en tiedä kuka on vastannut ja kuka ei. Vastaajille lähetettiin kyselylomakelinkin mukana saatekirje, jossa kerrottiin, miten aineistoa tullaan käsittelemään. Aineistoa käsiteltiin niin, ettei opinnäytetyön tekijällä ole tietoa kuka kyselyyn on vastannut ja kuka ei. Kysymykset olivat sellaisia, että niistä ei voinut päätellä vastaajaa. Aineistoa kerätessä, ei kerätty vastaajien henkilötietoja tai muita sellaisia tietoja, joilla vastaajat voisivat olla tunnistettavissa.

Ennen opinnäytetyön tekemisen aloittamista teimme tilaajan kanssa opinnäytetyön sopimuksen. Suoritin myös Hämeen ammattikorkeakoulun oman opinnäytetyön osaajamerkin, jossa käytiin läpi hyvän tieteellisen tutkimuksen piirteitä. Opinnäytetyön suunnitelman liitteenä oli aineistohallintasuunnitelma, joka on myös tämän opinnäytetyön liitteenä 3. Tutkimuslupaa hain oikeaoppisesti kaupungilta. Sieltä tutkimuslupahakemus kuitenkin käännettiin suoraan tilaajana olevan päiväkodin johtajan päätettäväksi, sillä tutkimukseen osallistui vain tämä päiväkotia. Hain lupaa vielä Hämeen ammattikorkeakoulun omalla tutkimuslupahakemukselta päiväkodin johtajalta.

Analysoidessani aineistoa, olen parhaani mukaan pyrkinyt analysoimaan sitä ilman omia ennakkooajatuksia ja tulkitsematta sitä liikaa. Olen käynyt aineistoa läpi mahdollisimman objektiivisesti ja lukenut sitä niin sanotusti ulkopuolisena. Tilaajana toimivaa päiväkotia tai kaupunkia, jossa päiväkotia sijaitsee ei mainita tutkimuksessa eikä tuloksissa.

7 Tutkimuksen tulokset

Tutkimus toteutettiin sähköisenä kyselynä, ja se lähetettiin seitsemälle tiimille. Vastauksia kyselyyn saatiin neljä kappaletta. Ensimmäisenä kysymyksenä kyselyssä oli, työskenteletkö yli vai alle 3-vuotiaiden lasten kanssa, mutta tämän kysymyksen vastausten ei huomattu

aineistoa analysoitaessa vaikuttavan tutkimustuloksiin, joten se jätettiin tuloksissa huomioimatta. Kyselyssä toinen kysymys oli aiheeseen johdattelva kysymys, ja siinä kysyttiin mitä ajatuksia teillä on lasten kerronnasta, mitä se teidän mielestänne on? Seuraavien kolmen kysymyksen avulla toivottiin saavan vastauksia ensimmäiseen tutkimuskysymykseen ja neljän viimeisen kysymyksen avulla toiseen tutkimuskysymykseen. Kyselyssä olleita kysymyksiä esittelen lisää tulevissa luvuissa.

Aineistoa analysoitiin teemoittelemalla vastauksia tutkimuskysymyksittäin. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen alle, eli miten lasten kerrontaa dokumentoidaan, tuli kaksi teemaa. Nämä olivat lasten kerronnan kerääminen ja kerronnan tallentaminen. Toisen tutkimuskysymyksen alle, eli miten dokumentteja hyödynnetään varhaiskasvatuksen pedagogiikassa tuli neljä teemaa. Nämä neljä teemaa ovat toiminnan suunnittelu, lasten varhaiskasvatussuunnitelmat, huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö ja toiminnan arviointi.

Aineistosta nousi esille myös se, että aina lasten kerronnasta ei tehdä varsinaisia dokumentteja, sitä ei tallenneta mihinkään. Nämä vastaukset ovatkin tämän tutkimuksen kannalta hankalia, niiden sisältö on tärkeää, mutta ne eivät kuitenkaan ole varsinaisesti vastauksia tutkimuskysymyksiin. Näihin palaan vielä kuitenkin tämän raportin pohdinta osiossa.

7.1 Lasten kerronnan dokumentoiminen

Kyselyyn vastaajia pyydettiin kertomaan miten, ja mihin heidän ryhmissään lasten kerrontaa dokumentoidaan, mitä siitä dokumentoidaan ja kuinka usein kerrontaa dokumentoidaan. Nämä olivat kyselyn kolme ensimmäistä avointa kysymystä. Niiden avulla saatujen vastausten perusteella on kerronnan dokumentoiminen jaettu kerronnan keräämiseen tai saamiseen lapsilta ja kerronnan tallentamiseen.

7.1.1 Kerronnan kerääminen

Kyselyn avulla saatujen vastausten perusteella varhaiskasvatuksessa käytetään paljon lasten havainnointia kerronnan dokumentoimisen apuna. Havainnointia tehdään spontaaneissa

tilanteissa, kuten leikkitilanteissa ja siirtymissä. Havainnointia tehdään myös ohjatuissa tilanteissa. Havaintoja kirjataan ylös ja niihin voidaan palata myöhemmin tai niitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lasten vasukeskusteluissa.

Toistuvia teemoja (esim. puheessa, leikeissä, lauluissa) havainnoidaan.

Havainnoidaan tarpeita toimintaa suunniteltaessa.

Lasten kerrontaa saadaan myös keskustelemalla lasten kanssa. Lapset kertovat mielellään menneistä ja tulevista tapahtumista, esimerkiksi mitä he ovat tehneet viikonloppuna tai mitä aikovat syntymäpäivillään. Lasten kuunteleminen nousi myös tärkeäksi osaksi lasten kerronnan dokumentointia. Lapsilta myös kysellään mielenkiinnon kohteita ja mielipiteitä. Tämä kysely voi tapahtua spontaaneissa päivittäisissä tilanteissa tai se voi olla suunnitelmallista, esimerkiksi lasten haastattelut. Yksi tapa saada lasten kerrontaa dokumentoitua on lasten sadutus, ja yhdessä vastauksessa se nousikin dokumentoinnin keinoksi.

Lasten kanssa on ihana käydä keskusteluja ja jutella vaikkapa menneestä tai tulevasta viikonlopusta.

Lapsia haastatellaan syksyllä sekä keväällä yksilöllisesti.

Kysyttäessä, mitä lasten kerronnasta dokumentoidaan, varhaiskasvatuksen henkilöstö kertoi kiinnittävänsä huomiota paitsi kerronnan sisältöön, eli itse kerrottavaan asiaan, myös lasten puheen kehitykseen, vuorovaikutustaitojen kehitykseen ja leikkitaitojen kehitykseen.

Sisältöä, puhetta, vuorovaikutustaitoja, leikkitaitoja, toiveita, ideoita, kiinnostuksen kohteita

Vuorovaikutustaidot, puhe ja sen sisältö.

Lapsia havainnoimalla ja heidän kanssaan keskustelemalla saadaan siis paljon aineistoa, joka on lasten kerrontaa. Seuraavassa luvussa tarkennetaan sitä, miten tätä lasten kerrontaa

tallennetaan, eli miten siitä tehdään dokumentteja, joihin voidaan sitten myöhemmin palata ja joita voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksen pedagogiikassa.

7.1.2 Kerronnan tallentaminen

Kyselyn vastauksista selvisi, että lasten kerrontaa havainnoidaan paljon. Havaintoja kirjataan ylös, esimerkiksi havainnointivihkoon. Kirjattuja havaintoja voidaan myöhemmin hyödyntää esimerkiksi vasukeskusteluissa. Kerrontaa tallennetaan paljon kirjaamalla. Kirjaamista tapahtuu sekä spontaaneissa tilanteissa, esimerkiksi leikki-tilanteiden havainnoinnin aikana, mutta myös ohjatuissa tilanteissa, esimerkiksi lasten haastattelut ja lasten kokouksissa kirjattavat palaverimuistiot.

Lasten kokouksista on tehty aina palaverimuistio, johon lasten kokouksessa tuottamat asiat on kirjattu ylös, niihin on helppo palata.

Kysymykseen, mihin lasten kerrontaa kirjataan, varhaiskasvatuksen henkilöstö vastasi, että havainnointivihkon lisäksi kerrontaa kirjattiin instagramiin ja kuukausikirjeisiin.

Kuukausikirjeessä näkyy kuukausittain lasten kiinnostuksen kohteita ja kommentteja.

Joitakin lentäviä lauseita kirjoitetaan ylös, ja hyödynnetään kuukausikirjeissä tai instapäivityksissä.

Kyselyn vastauksista ilmeni, että lasten kerrontaa voidaan tallentaa paitsi kirjaamalla, myös videoimalla ja äänittämällä tilanteita. Videoita ja äänitteitä voidaan hyödyntää esimerkiksi vasukeskusteluissa ja toiminnan arvioinnissa.

Joskus vasussa voi näyttää myös videopätkää.

Kyselyssä kysyttiin myös, kuinka usein lasten kerrontaa dokumentoidaan. Tämän kysymyksen kohdalla vastauksissa oli paljon vaihtelua. Kahdessa vastauksessa kerrottiin dokumentointia tapahtuvan vähän tai satunnaisesti, kahdessa taas viikoittain tai kuukausittain. Siihen kuinka usein vastauksien mukaan kerrontaa dokumentoitiin, vaikutti

ajan ja resurssien puute. Yhdessä vastauksessa mainittiin, että joskus havainnointia tehdään useammin, jos kerätään tietoa jostakin asiasta, ja tällöin dokumentointia voi tapahtua päivittäin.

Yleensä viikottain/kuukausittain. Joskus taas päivittäin - voi olla kausia, että kerätään tietoa jostakin asiasta.

Lasten kerrontaa tallennettiin siis kirjaamalla, videoimalla ja äänittämällä. Myös lasten piirustuksiin kirjoitettiin lasten kommentteja kuvasta ja diginäyttöön lapset saivat antaa otsikkoja kuville. Dokumentoinnin toistuvuus vaihteli siitä, että dokumentointia tehtiin todella harvoin, siihen että sitä tehtiin päivittäin.

7.2 Lasten kerronnasta saatujen dokumenttien hyödyntäminen

Kyselyyn vastaajia pyydettiin kertomaan, miten heidän ryhmässään hyödynnetään kerronnasta tehtyjä dokumentteja toiminnan suunnittelussa, lasten varhaiskasvatuskeskusteluissa, yhteistyössä huoltajien kanssa ja toiminnan arvioinnissa.

7.2.1 Toiminnan suunnittelu

Vastauksista nousi esille lapsilähtöisyys, lasten kerronnasta tehtyjä dokumentteja hyödynnetään toiminnan suunnittelussa niin, että toiminta on lasten tarpeisiin vastaavaa ja lasten kiinnostuksen kohteiden mukaista. Lapset ovat mukana toiminnan suunnittelussa.

Lasten ideoiden pohjalta tehdään 99% suunnitelmista. Lapsilähtöisyys on ryhmässämme kaiken A ja O.

Lasten kerrontaa dokumentoimalla, on aikaisempiin havaintoihin ja lasten ideoihin mahdollista palata myöhemmin, jollei niitä pysty toteuttamaan juuri sillä hetkellä, kun lapset ajatuksiaan esille tuovat. Tämä on kerronnan dokumentoinnin idea. Lasten osallisuus mahdollistuu, kun heidän ajatuksiaan ja toiveitaan kirjataan ylös ja niihin palataan myöhemmin.

Hyödynnämme lasten kiinnostuksen kohteita toiminnan suunnittelussa. Lasten toiveet ja ideat otetaan myös huomioon. Pyrimme välittämään lapsille tunteen, että heillä on mahdollisuus myös vaikuttaa ja heidän toiveensa kuullaan - vaikka niitä ei pystyttäisi toteuttamaan heti, palaamme niihin myöhemmin.

Vastauksista ilmeni myös, että lasten kerrontaa dokumentoidaan juuri toiminnan suunnittelua ja arviointia varten. Lasten kanssa myös suunniteltiin etukäteen kysymyksiä eskariin tutustumista varten, mitä lapset halusivat tietää eskarista, eli esikoulusta.

7.2.2 Lasten varhaiskasvatussuunnitelmat

Vastauksista nousi esille lasten kerronnasta tehtyjen dokumenttien hyödyntäminen lasten varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa. Erityisesti lasten kiinnostuksen kohteista ja kommentteista tehtyjä dokumentteja hyödynnetään keskusteluissa. Päivittäisissä tilanteissa tehtyjä havaintoja dokumentoimalla saadaan varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin tietoa myös lapsen kehityksestä. Lasten kommentteista dokumentoitiin tarkkoja kommentteja ja asioita suhteessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteisiin ja esimerkiksi lapsen kielen kehitykseen, joita sitten hyödynnettiin keskusteluissa.

Vastauksista ilmeni myös, että askartelua voidaan hyödyntää dokumentoinnin välineenä ja tätä kautta tuoda askartelujen avulla tärkeää tietoa lapsesta varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluihin.

Tänä keväänä askartelimme lasten kanssa vahvuusvarikset, joihin jokainen lapsi mietti kasvattajan kanssa yhdessä oman vahvuuden. Sitten lapsi kertoi omin sanoin, missä hän käyttää kyseistä vahvuutta ja missä muussa hän on taitava. Vahvuusvarikset olivat mukana vasukeskusteluissa.

Vastauksien perusteella varhaiskasvatuksen henkilöstö hyödynsi myös lasten haastatteluja osana varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluja. Haastatteluja tehtiin säännöllisesti keväällä ja syksyllä.

7.2.3 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on keskeinen osa varhaiskasvatusta. Vastauksista nousi esille lasten kerronnasta tehtyjen dokumenttien hyödyntäminen huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä hyödynnettiin muun muassa valokuvia, eteisessä olevassa diginäytössä.

Eteisessä diginäyttö, jossa arkea pääsee näkemään valokuvien kautta. Kuvien otsikoiksi voi kirjata esim. jonkun lapsen kommentin.

Kerronnasta tehtyjä dokumentteja hyödynnettiin päivittäisissä keskusteluissa huoltajien kanssa. Kuukausikirjeet ja instagramiin tehdyt päivitykset toimivat myös huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Kerronnasta tehtyjä dokumentteja hyödynnettiin myös kertomalla huoltajille mitä on dokumentoitu sekä näyttämällä dokumentteja heille.

Joskus tuonti-/hakutilanteessa voi myös kertoa mitä ollaan dokumentoitu tai näyttää jotain dokumenttia vanhemmalle.

Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä tärkeitä ovat haku- ja tuontitilanteet, sekä vasukeskustelut. Vastauksista selvisi, että näissä molemmissa hyödynnettiin lasten kerronnasta tehtyjä dokumentteja. Näin lasten omia ajatuksia ja toiveita saatiin keskusteluun, vaikka lapsi itse ei ollut paikalla.

7.2.4 Toiminnan arviointi

Vastauksista nousi esille lasten oman arvioinnin tärkeä merkitys. Lasten kommentteja hyödynnetään toiminnan arvioinnissa. Lapset saavat kertoa millainen tunne heille jäi toiminnasta ja lasten kommentteja voi peilata toiminnan onnistumiseen. Lasten antaman palautteen avulla toimintaa kehitetään.

Lapsilta kysytään palautetta. Lasten kommentteja kirjataan ylös. Niiden mukaan kehitämme toimintaa.

Vastauksista nousi esille myös haastavien kasvatustilanteiden dokumentoinnin merkitys. Kun haastavia tilanteita dokumentoidaan, voi myöhemmin arvioida, miten tilanteessa olisi voinut toimia toisin, tai miten tilannetta olisi voinut ennakoita, ja luoda tulevaisuuden varalle uudenlaisia toimintamalleja vastaaviin tilanteisiin.

Haastavien tilanteiden dokumentointi auttaa myös niiden arvioinnissa - miten olisin kasvattajana voinut ennaltaehkäistä tilanteen tai mitä olisin tehnyt toisin?

Toiminnan arviointi on keskeinen osa varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa. Lasten kerronnasta tehtyjen dokumenttien merkitys sen toteuttamisessa on vastauksen mukaan runsasta. Nykypäivänä on tärkeää, että lapsilla on mahdollisuus olla mukana arvioinnissa toimintaa ja kehittämässä sitä eteenpäin.

8 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten lasten kerrontaa dokumentoidaan ja miten dokumentteja hyödynnetään varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena oli selvittää, miten dokumentointi käytännössä toteutuu varhaiskasvatuksessa ja jakaa mahdollisia löytyneitä ideoita ja tapoja muille. Tavoitteena oli tuoda myös uusia näkökulmia pedagogiseen dokumentointiin.

Tutkimustuloksista voidaan päätellä, että lasten kerrontaa dokumentoidaan varhaiskasvatuksessa useilla eritavoilla ja kerronnasta tehtyjä dokumentteja myös hyödynnetään pedagogisessa toiminnassa monipuolisesti. Kerrontaa dokumentoidaan spontaaneissa, päivittäisissä tilanteissa, kuten havainnointi leikkihetkillä tai keskustelut lasten kanssa päivittäisten toimien ohessa. Kerrontaa dokumentoidaan myös ohjatuissa, strukturoidummissa tilanteissa, kuten haastattelut ja sadutus.

Opinnäytetyön tutkimuksen tuloksista saatiin vastauksia molempiin tutkimuskysymyksiin. Seuraavissa alaluvuissa tulen käymään tuloksia vielä läpi ja pohtimaan niitä suhteessa tietoperustaan ja aikaisempiin tutkimuksiin.

8.1 Lasten kerronnan dokumentointi

Kuten tutkimuksen tulokset luvussa selvisi, lasten kerronnasta oli saatu tietoa usealla eri tavalla, muun muassa havainnoimalla, keskustelemalla ja kuuntelemalla lapsia. Nämä keinot on tutkimustulokset luvussa nimetty kerronnan keräämiseksi. Lasten havainnointi on tärkeä osa varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa. Havainnointia voidaan tehdä monella tapaa. Omassa opinnäytetyössäni ilmeni, että havainnointia tehtiin ohjatuissa tilanteissa, mutta myös jokapäiväisissä spontaaneissa tilanteissa. Ahosen (2017, ss. 143–144) mukaan havainnointi onkin yksi tärkeimmistä tavoista kehittää toimintaa varhaiskasvatuksessa ja saada tietoa lapsista. Havainnot ja havaintojen tekeminen ja kirjaaminen, eivät sellaisenaan ole vielä pedagogista dokumentointia. Kuitenkin havaintoja tekemällä ja kirjaamalla saadaan tärkeää tietoa lapsen kehityksestä ja oppimisesta, kun näitä dokumentteja hyödynnetään varhaiskasvatuksen toiminnassa, voidaan puhua pedagogisesta dokumentoinnista.

Kerrontaa oli dokumentoitu eli tallennettu kirjaamalla sitä päivittäisissä tilanteissa ja ohjatuissa tilanteissa, videoimalla ja äänittämällä. Monessa vastauksessa nousi esille lasten haastattelut, jotka on tulosten tarkastelussa tulkittu kirjaamiseksi ohjatussa tilanteessa. Ahonen (2017, ss. 146–148) myös nostaa lasten haastattelut yhdeksi hyväksi keinoksi saada lapsilta kerätyksi tietoa, jonka avulla varhaiskasvatuksen toimintaa voidaan suunnitella entistä enemmän lasten mielenkiinnon kohteita ja tarpeita ajatellen. Myös Piia Roos (2015, ss.55–56) käytti väitöskirjassaan haastattelua yhtenä aineiston keräämiskeinona, kun lapsilta kerättiin kommentteja päiväkotiarjesta. Haastattelun avulla vastaajien on mahdollista tuottaa omakohtaista kokemuksia kysyttävästä aiheesta. Haastattelut siis ymmärrettävästi ovat tärkeä osa lasten kerronnan dokumentoimista, sillä niiden avulla saadaan lasten oma ääni ja mielipide kuuluville selvitettävästä asiasta.

8.2 Lasten kerronnasta tehtyjen dokumenttien hyödyntäminen varhaiskasvatuksen pedagogiikassa

Tutkimuksessa saadun aineiston perusteella dokumentteja hyödynnettiin monipuolisesti varhaiskasvatuksen pedagogiikassa. Kerronnasta tehtyjä dokumentteja hyödynnettiin toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa, lasten varhaiskasvatussuunnitelmissa ja huoltajien

kanssa tehtävässä yhteistyössä. Ahosen (2017, s. 140) kirjoittamassa Vasun käyttöoppaassa kerrotaan, että kun varhaiskasvatuksessa tehtyjä dokumentteja (eli tallenteita) hyödynnetään pedagogisen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja kehittämisessä, on kyse pedagogisesta dokumentoinnista. Ahosen tekstiin verrattaessa voidaankin päätellä, että tähän opinnäytetyöhön osallistuneessa päiväkodissa toteutetaan pedagogista dokumentointia myös monipuolisesti.

Toiminnan suunnittelu on keskeinen osa varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa. Vastauksien perusteella varhaiskasvatuksessa suunnittelu lähtee lapsista ja heidän tarpeistaan. Lapsilähtöisyys onkin keskeinen osa nykypäivän varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa. Lapset nähdään yhä enemmän aktiivisina toimijoina ja osallistujina, myös varhaiskasvatuksen suunnittelussa (Turja, 2020, ss. 40–41).

Tutkimuksessa selvisi, että varhaiskasvattajat hyödyntävät lasten kerronnasta tehtyjä dokumentteja myös toiminnan arvioinnissa. Arviointi onkin keskeinen osa varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa, ja on tärkeää, että lapset saavat olla osallisina arvioimassa ja suunnittelemassa päiväkodin toimintaa. Arvioiminen kasvattaa lasten tietoa omasta itsestään ja kehittää myös lasten oman toiminnan ohjauksen taitoja. Arviointia on hyvä harjoitella yhdessä, aikuisen palaute on tärkeää. Lasten ottaminen mukaan kasvatustilanteiden arviointiin, myös lisää lasten motivaatiota oppia ja vahvistaa heidän minäkuvaansa. (Heikka ym., 2020, ss. 59–60)

Vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä kerronnasta tehtyjä dokumentteja hyödynnettiin esimerkiksi päivittäisissä keskusteluissa vanhempien kanssa. Ahonen (2017, ss. 141–142) kirjoittaa, että pedagoginen dokumentointi onkin juuri yhteistyön väline, varhaiskasvatuksen ja lasten ja huoltajien välillä. Sen avulla tuodaan varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa näkyväksi huoltajille. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka tuotiin tutkimukseni vastauksissa näkyväksi huoltajille muun muassa kuukausikirjeissä, instagramissa ja eteisessä löytyvässä diginäytössä.

9 Pohdinta

Lasten kanssa keskusteleminen esimerkiksi menneestä tai tulevasta viikonlopusta, vappupalloista tai polkupyöristä on osa jokapäiväistä toimintaa varhaiskasvatuksessa. Lasten kuunteleminen ja erityisesti kuuleminen on erittäin tärkeää. Omana mielenkiinnon kohteenani olikin tätä opinnäytetyötä aloitellessani selvittää, miten tätä arvokasta tietoa, jota lapset meille jakavat päivittäin, hyödynnetään varhaiskasvatuksen pedagogiikassa. Itse ajattelen, että kun lasten kerronta otetaan osaksi varhaiskasvatuksen arkea, lasten vaikuttamismahdollisuudet, osallisuus ja äänen kuuluminen mahdollistuvat entistä paremmin.

Aloitellessani opinnäytetyöni suunnittelua, minulla oli suuria vaikeuksia rajata aihetta. Lasten kerronta sellaisenaan on laaja käsite, enkä oikein osannut valita, mitä siitä haluaisin erityisesti tutkia. Onneksi tilaajana toimivalla päiväkodilla oli juuri parhaillaan kehittämistehtävänä pedagogisen dokumentoinnin kehittäminen. Nämä aiheet yhdistämällä ja selkeät rajat aiheeseen vetämällä syntyi nykyinen opinnäytetyö.

Opinnäytetyön edetessä olen saanut valtavasti uutta tietoa lasten kerronnan dokumentoinnista, paitsi tutkimuksen kautta myös teoriaa ja aikaisempia tutkimuksia lukemalla. Opinnäytetyö tuottaa niin tilaajalle kuin itselleni omaan työhöni uusia ideoita dokumentoinnista. Olen myös saanut vahvistusta siihen, mitä olen ajatellutkin pedagogisen dokumentoinnin olevan. Opinnäytetyön tilaaja saa myös tietoa siitä, miten heillä jo toteutetaan pedagogista dokumentointia ja miten sitä voitaisiin vielä kehittää.

Useassa kyselyn vastauksessa todettiin, että lasten kerrontaa ei välttämättä dokumentoida eli tallenneta mihinkään. Sitä vain jaetaan vanhemmille, esimerkiksi kun lapsi haetaan päiväkodista. Tällaista varmasti tapahtuu paljonkin, ja tärkeää onkin, että asiat tulevat vanhempien tietoon. Olisi kuitenkin tärkeää myös tallentaa lasten kerrontaa, jotta siihen voidaan palata myöhemmin. Mielestä asiat unohtuvat paljon helpommin kuin silloin, kun ne ovat kirjattuna johonkin. Näitä vastauksia ei otettu huomioon tässä opinnäytetyössä, sillä ne eivät vastanneet kumpaankaan tutkimuskysymykseen, mutta tuottivat kuitenkin aiheen kannalta mielenkiintoista pohdittavaa.

Aihetta voisi jatkotutkia monesta lähtökohdasta. Itse ajattelen, että olisi kiinnostavaa tutkia puhtaasti sitä minkälaisia asioita varhaiskasvatuksessa dokumentoidaan. Tässä voisi ottaa näkökulmaksi suoraan sen, mitä dokumentoidaan, kun tässä tekemässäni opinnäytetyössä selvitettiin miten. Kiinnostavaa olisi myös selvittää, miten varhaiskasvatuksessa hyödynnetään erilaisia kerrontaa tukevia ja innostavia menetelmiä, esimerkiksi sadutusta, tarinanoppia, tyhjiä tarinoita ym.

Tämä opinnäytetyö toi tekijälle itselle paljon uutta tietoa tutkittavasta asiasta, paljon sellaista, jota voi hyödyntää omassa työssä varhaiskasvatuksessa. Työ opetti myös ymmärtämään itseä paremmin ja hyväksymään omia heikkouksia ja näkemään myös vahvuuksia. Samalla tämä opinnäytetyö myös opetti luottamaan omaan itseensä: asiat kyllä järjestyvät, kun niitä vain laittaa järjestykseen.

Oli hienoa huomata opinnäytetyötä tehdessäni ja vastauksia analysoidessani, että pedagoginen dokumentointi tuntuu olevan osa varhaiskasvatuksen arkea. Lasten havainnointi ja havaintojen kirjaaminen pitävät edelleen paikkaansa eniten käytettyinä dokumentoinnin keinoina, mutta uusia tapoja tulee koko ajan. Instagramin ja muiden sähköisten välineiden käyttö lisääntyy ja luo uusia mahdollisuuksia tavoittaa ihmisiä ja sitä kautta tuoda varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa näkyville.

Lähteet

- Ahonen, L. (2017). *Vasun käyttöopas*. PS-Kustannus
- Aro, T & Siiskonen, T. (2014). Millaista on hyvä tuki? Teoksessa T. Siiskonen, T. Aro, T. Ahonen & R. Ketonen (toim.) *Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa* (ss. 188–200). PS-Kustannus
- Bucht, M. (2013). *Kielellisesti tyypillisesti kehittyneiden 5–6-vuotiaiden kerrontataidot* [Progradu-tutkielma, Oulun yliopisto]. <http://iultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201309051679.pdf>
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2014). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino
- Heikka, J., Hujala, E., Turja, L. & Fonsen, E. (2020). Havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (ss. 56–68). PS-Kustannus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2018). *Tutki ja kirjoita*. Tammi
- Karikoski, H. & Tiilikka, A. (2020). Eheä kasvunpolku – haaste yhteistyölle. Teoksessa L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (ss. 78–94). PS-Kustannus.
- Ketonen, R., Launonen, K., Ikonen, A., Salmi, P., Palmroth, A., Röman, M. & Mattinen, A. (2014.) Kieli ja viestintä. Teoksessa T. Siiskonen, T. Aro, T. Ahonen & R. Ketonen (toim.) *Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa* (ss. 201–225). PS-kustannus.
- Lyytinen, P. (2014). Kielenkehityksen varhaisvaiheet. Teoksessa T. Siiskonen, T. Aro, T. Ahonen & R. Ketonen (toim.) *Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa* (ss. 51–71). PS-kustannus.
- Mäkinen, L., Suvanto, A. & Ukkola, S. (2019). *Eetu, litu ja kertomattomat tarinat. Lasten kerrontataitoja kehittävä satukirja*. PS-Kustannus.
- Opetushallitus. (2018.) *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Rintakorpi, K. (2018.) *Varhaiskasvatuksen tallentamisesta kohti pedagogista dokumentointia* [Väitöskirja, Helsingin yliopisto.] Yliopistopaino Unigrafia.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-3966-5>

- Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen, E. (2017). *Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa*. Lasten Keskus.
- Roos, P. (2015). *Lasten kerrontaa päiväkotiarjesta* [Väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/96477/978-951-44-9691-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Roos., P. (2016). *Mitä kuuluu? Lapsen kertomukset ja osallisuus päiväkotiarjessa*. Piia Roos Oy.
- Sandberg, E. (2021). *Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa*. PS-Kustannus
- Siponen, M. & Viitanen, M. (2015). *Satujen ja sadutuksen merkitys varhaiskasvatuksessa*. [Opinnäytetyö. Vaasan ammattikorkeakoulu.] <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015112617970>
- Suvanto, A. & Mäkinen, L. (2011). Lasten kerrontataitojen kehitys. Teoksessa S. Loukusa & L. Paavola (toim.), *Lapset kieltä käyttämässä. Pragmaattisten taitojen kehitys ja sen häiriöt*. (ss. 63–82). PS-Kustannus
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Turja, L. & Vuorisalo, M. (2017). Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.), *Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia*. (ss. 36–55.) Vastapaino Oy
- Turja, L. (2020). Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (ss. 38–55). PS-Kustannus.
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Liite 1: Kyselyn saatekirje

Hei -- päiväkodin varhaiskasvattajat!

Olen Niina Pohjalainen, sosionomi opiskelija Hämeen ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä aiheesta Lasten kerronnan dokumentoiminen ja dokumenttien hyödyntäminen varhaiskasvatuksen pedagogiikassa. Olen saanut -- päiväkodin johtajalta luvan toteuttaa tutkimukseni päiväkodin päätalossa. Tutkimukseen osallistuvat ryhmien varhaiskasvattajat.

Pedagoginen dokumentointi on tällä hetkellä kehittämiskohteena myös -- päiväkodissa ja tämän tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa ja mahdollisesti uusia ideoita lasten kerronnan pedagogiseen dokumentoimiseen.

Tutkimuksen aineisto kerätään sähköisen kyselyn avulla ja toivon, että vastaatte kyselyyn omissa tiimeissänne. Kyselyn kysymykset ovat avoimia kysymyksiä. Kyselyyn vastaamalla annatte minulle luvan käyttää vastauksia tutkimuksessani. Kyselyssä ei kerätä henkilötietoja eikä sellaisia tietoja, joiden avulla vastaukset voitaisiin yksilöidä tiettyihin ihmisiin.

Tutkimuksen aineisto säilytetään opiskelijan henkilökohtaisella tietokoneella, johon on pääsy vain opiskelijalla itsellään. Aineistoa säilytetään vuoden ajan tutkimuksen valmistumisesta ja sen jälkeen se hävitetään.

Tämän sähköpostin lopussa on linkki kyselyyn. Kyselyssä on 9 kysymystä, joihin kaikkiin tulee vastata jotain. Kyselyn avulla saadun aineiston pohjalta teen opinnäytetyöni, jonka tulen sitten esittelemään teillekin. Päiväkodin johtaja lupasi jakaa kyselyn -- päiväkodin päätalon ryhmien varhaiskasvattajille. Vastausaika kyselyyn on perjantaihin 15.4.2022 saakka.

Ystävällisin terveisin

Niina Pohjalainen

Liite 2: Kyselylomake

Lasten kerronnan dokumentoiminen ja dokumenttien hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa

* Pakollinen

1. Työskentelettekö alle vai yli 3-vuotiaiden lasten kanssa *

Alle 3-vuotiaiden

Yli 3-vuotiaiden

2. Mitä ajatuksia teillä on lasten kerronnasta? Mitä se teidän mielestänne on? *

3. Miten ja mihin teidän ryhmässänne dokumentoidaan lasten omaa kerrontaa? *

4. Mitä asioita lasten kerronnasta dokumentoidaan? (esim. sisältö, puhe, vuorovaikutustaidot ym.) *

5. Kuinka usein lasten omaa kerrontaa dokumentoidaan ryhmässänne? *

6. Miten lasten kerronnasta tehtyjä dokumentteja hyödynnetään lasten vasukeskusteluissa? *

7. Miten lasten kerronnasta tehtyjä dokumentteja hyödynnetään pedagogisen toiminnan suunnittelussa? *

8. Miten lasten kerronnasta tehtyjä dokumentteja hyödynnetään pedagogisen toiminnan arvioinnissa? *

9. Miten lasten kerronnasta tehtyjä dokumentteja hyödynnetään huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä? *

Liite 3: Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Lasten kerronnan hyödyntäminen varhaiskasvatuksen pedagogisessa toiminnassa, sen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Opinnäytetyön tekijä: Niina Pohjalainen

AINEISTON HANKINNAN MENETELMÄT JA AINEISTON MUOTO

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus.

Opinnäytetyössä käytettävä aineisto kerätään -- päiväkodin pääalon työntekijöiltä, kyselylomakkeen avulla. -- päiväkodin pääalossa työskentelee yhteensä kymmenen varhaiskasvatuksen opettajaa ja kymmenen varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa. Kasvattajat vastaavat kyselyyn omissa tiimeissään. Aineistonhankinnan välineenä on kyselylomake, jossa on avoimia kysymyksiä.

Analysoitava aineisto tulee olemaan tekstimuodossa, kasvattajien kirjoittamia vastauksia kyselyn kysymyksiin.

Opinnäytetyössä ei kerätä henkilötietoja eikä muuten arkaluonteisia tietoja, eikä tietoja, joiden perusteella vastaukset olisivat yhdistettävissä tiettyyn vastaajaan.

Vastaamalla kyselyyn vastaajat antavat opiskelijalle suostumuksen käyttää vastauksia aineistona tässä opinnäytetyössä.

AINEISTOJEN SÄILYTYS OPINNÄYTETYÖPROSESSIN AIKANA

Aineisto säilytetään opiskelijan henkilökohtaisella tietokoneella ja sitä pääsee käsittelemään vain tutkimusta tekevä opiskelija.

AINEISTOJEN KÄSITTELY OPINNÄYTETYÖN VALMISTUTTUA

Opinnäytetyötä varten kerättyä aineistoa käytetään vain tässä opinnäytetyössä ja työn valmistumisen jälkeen aineistoa säilytetään 1 vuoden ajan, jonka jälkeen aineisto tuhoetaan. Aineisto on vain opiskelijan saavutettavissa siihen asti, kunnes se tuhoetaan ja aineiston säilyttämisessä noudatetaan tutkimuseettisiä periaatteita.